

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félévre 6 ft; év-negyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

A hírlapirodalom és közmivelt-ségünk ügye.

II.

Hírlapirodalmunknak két feltűnő hiánya van kivált vidéken, a min segitenünk a közérdek kívánja. Egyik az, hogy a szerkesztők — bocsánat, ha tán tévednék itelemben — inkább az országos nagy kérdésekkel foglalkoznak, mintsem hogy lapjaik az illető város és vidék politikai, polgári, társadalmi és erkölcsi életének hű tükröi igyekeznének lenni.

Sokszor keresi a figyelmes olvasó a színházi előadások bírálatát, a hangversenyek, conservatoriumok ismertetését, a tanintézetek vizsgái eredményét, a különböző társulatok és intézetek közgyűléseinek tárgyalásait, olykor még a vármegyei bizottságok és városi képviselő-testületek tanácskozásai folyamát is, és vagy nem, vagy igen felületesen és röviden érintve találja meg.

Pedig ezek vidéken a legelső és legközvetlenebb érdekek. Még a központ is ezeket vágyik tudni, ezekből okul. A színházi s hangversenyi előadások utasító ismertetése a jelenben buzdít, a művészet iránti érdekltséget ébreszt, a nemzetnek a művészetek terén való haladása fokait jelezni a jövődőség előtt. A társulatok és egyesületek működésének figyelemmel kísérése s közvétele felébreszt, a tisztviselőkben és társulati tagokban a kötelességérzetet, buzdít a jókat, megdöbbené a hanyagokat, egy jótékony ellenőrzést idézne elő, megélné, megkedvelné az egyesületi életet.

A tanodák a nemzet ifjúságát, a haza reményeit zárják kebelükbe. Az oktatás- és nevelésügy, a tanmódszer, a fegyelem, könyvtárak szaporodása, az ifjúsági olvasó körök állapota, a tudományokban, szépművészetekben való haladás, közérdekes sat. mindezek próbakövei, mértékadói lennének a tanítók igyekezetének, méltó tárgyai a nyilvános lapok szerkesztői figyelmének. A szülők pedig hálával olvasnák országjárta az ily közléseket. S mindegyik alkalmat adnának a közviszsgák, ha mélyebben vennék fontolóra az ezekhez kapcsolva levő tudományi, erkölcsi és szellemi érdekeket.

Nem különben van a dolog a városi s vármegyei közgyűlésekkel. Itt sem mennek a dolgok a **Lapis Lydius** egyenessége szerint; mellékérdekkel kerülnek közérdekes felé; helyes véleményeket hallgatnak el, bekötik az igazság istennője szemét, többségi határozattal lesz önző, vagy pártérdekből nyilvánított oly egyéni nézet, a mi a közjóval ellenkezik. Ezek előadásánál a közönséget felvilágosítani a hírlapírók kötelessége lenne.

En ugy tapasztalom, hogy a vidéki lapok szerkesztői a közönséget a társadalom és közélet komolyabb ügyei általi érdeklődéstől mintegy akaratlanul elszakították; a közügyek iránt benn a gyűléstermekben is csekély a részvétel, de künn a polgári életben éppen semmi sincs. A közönség érzelke mintha inkább a frivolitás és botrányosság, a családok belső bajai s az egyéni kalandok és szerencsétlenségek iránt lenne fogékony, mint az iránt, a mi a lélektől komolyságot, szellemi erőfejlesztést és értelmi munkásságot igényel.

Valóban, előttem úgy tűnik fel a mai társadalom, mintha annak kalauza nem lenne a szép és jó, mintha éretn és erkölcs nem bírnának az ideál vonzó bájjával s üdítő melegével; mintha ingadozna a dolgok rendében való hit, közöny lépne a szeretet, hideg formaiság sőt fészesség az őszinte vonszalom helyébe. Mély és erős meggyőződést is oly ritkán láthatni! Árverezés tárgya a politikai hitvallás!

A hírlapirodalom vezetőinek az idő e jeleit meg kell ismerni, a társadalom iránti bizalmat szilárdítani, a közérdekesekre a szép és jó iránti tiszttelet fölébresztése és ápolása által elevenítőleg s győgytőlag hatni, az emberekben a kötelességérzet munkálkodóvá tenni, a közügyeket megkedveltetni, a közjót, közérdeket, saját polgári életkörünket mindenki előtt kedvelté, érdeklővé tenni, szóval lenni: a közérdekesök öre.

Hírlapirodalmunk másik feltűnő hiánya az, hogy abban a vidékek politikai és társadalmi életének avagy csak szebb és tanúságosabb mozzanatai sincsenek a levelezők s külső munkások által feltüntetve. Ugy látszik, egészen a központból kíván élni a vidék. Pedig ez nem helyes, mert nem természetes. A központok és a haza egyes vidékei között az anyaméh és a raj fűge népe közötti viszonyoknak kell lenni. Ezek a táj egész határáról begyűjtik kosarakba a mézet, s az anya kormányozása mellett feldolgozzák. A vidéknek be kell szolgáltatni azt a contingenszt a központba, a mi a nemzeti élet tüzhelyének teljes megelevenítésére szükséges. A vidék vesz a központtól szellemet, erőt, életet, de viszont maga is ad. A nemzeti lélek nem csak benn Pesten vagy Kolozsváron

munkálkodik és él — élni, hatni, munkálkodnia kell minden vármegyében, városban, faluban, sőt minden jóra való családban. Jót mindkettő gondolhat ki, magvát mindkettő elhinti, kölcsönösen felölelik, kifejtik, életre hívják, s gyümölcsében az egész haza részesül.

A régi vármegyék megszűntek, a városok modern törvényhatóságokká váltak, vasutak hasitják már-már át az országot, roppant tér a vidéki levelezők munkásságára! Irhatnának, elmélkedhetnének sokat, tudathatnák a törvénykezés mozgalmait, irhatnának a mezőgazdasági állapotokról, iparról, kereskedési viszonyokról, iskolák, társulatok belétéről, sat.

Mind e kérdéseket mély hallgatás fátyla borítja. A vidék politikailag mintha nem is élne! Nincsenek buzgó, közügyeszerű levelezők. Boldog Isten! Ha visszagondolok 1841—47-re: minő levelezői voltak a „Pesti Hírlap”-nak! Somogyi Antal, Lukács György, Kazinczy Gábor, Ormos Zsigmond, Záborszky Alajos, Jura György, Kovács Lajos, Erdélyben Szentiványi György, Szabó Lajos, tanár Szabó György, Mártonfi Ferencz, gyulafejevári Farkas Sándor, Fogarasi János és száz mások! A vármegyék gyűlései egy-egy kis országgyűlést képeztek. A levelezők mély avatottsággal tolmácsolták megyéjük, városuk közéletét. Nem lehetett tudni: a vidék nyer-e többet a központtól, vagy ez amattól.

Hová lettek hazánk vidéki levelezői? Mi lett az egykori lelkesedésből? Ma jobbadán polémia s pártühögés tolluk mozgatója és reform nem az alkotmányi kérdések éret, nyomos vitatása.

A jó levelezők a jó hírlapok egyik alapföltétele. E hiányt Pest és Kolozsvár egyformán érzi. Vajha e sorok eljutnának vidéken élő lelkes ifjúságunk azon részéhez, kik hivatva vannak a toll ügyes forgatására, kik most a haza ügyeinek tán őrmesterei vagy közvitélői, de egykor vezéreké lehetnek, s hírlapjaink e természetellenes egyoldalúságán rövid, élénk, tárgyilagos közleményeikkel segíteni nem sajnálnák!

Lehet, hogy az némi örömtől vonja el őket, de vele a haza közügyei nyernek; lehet, hogy alkiból kell egy-két órát elszakítani, de a nemzet politikai és erkölcsi élete gyarapodik általa; lehet, hogy olykor kellemetlenség lesz dijuk, de a diófának verés kell, hogy jól teremjen, küzdelem fejt ki a férfi jellemet, és: **Crescit sub pondere palma.**

Élénk hírlapi levelezés rendkívül megélné hírlapirodalmunkat, s ezzel élénkebbé válnék egész közéletünk; ezen felül mily szép gyakorló iskolája lenne a tehetségnek!

Az erdélyrészeknek szölok — értsék a magyarországiak is. Gy.

Az országházból.

r. A képviselőház nov. 24-ki ülésében **Madarász J.** nyújt be szélbali társai nevében egy határozati javaslatot a kisebb kir. haszonvételek megszüntetése érdekében egy 15-ös bizottág kiküldését indítványozván a javaslat elkészítése végett. Továbbá a közlekedési miniszter ad felvilágosítást Sink patak szabályozásáról; beadja a javaslatot a dombóvár-zákányi vasut engedély-okmányának változtatásáról; a gömöri iparvasut hálózatának kiegészítéséről, a miskolczbátrévi és mármaros-sziget-szathmári iparvasutak tárgyában készült javaslatokat terjeszti elő; végül a budapesti indoházakat összekötő vasúthid, egy állandó vasúti dunai hid és egy személy-felvételi pályaudvar létesítését illetőleg tett le a ház asztalára javaslatot, kiemelve mindannyi sürgös voltát s gyors tárgyalást kérve. Mindezek a vasúti bizottsághoz utasítottak.

A költségvetést tárgyaló pénzügybizottság jelentése már ki levén osztva a képviselők közt, azok tárgyalására nov. 29-ke tüzetett ki. A Duna gőzhajózási társulatot illető törvényjavaslat az osztályokhoz utasított.

Hogy a költségvetés tárgyalásával kellően leheszen haladni, a képviselőház ülései Zsedényi indítványára ezután d. e. 10 órától — d. u. 3 óráig fognak tartatni.

Napirenden volt az ipartörvényjavaslat részletes tárgyalása. Az újra szövegezett 104. §. elfogadtatott a napisajtóra vonatkozó következő pótlékkal:

„az 1848. 18. tcz. biztosítékokra vonatkozó rendelkezést kivételével továbbra is fenntartatik.” A ház ezt vita nélkül fogadta el. Végül elfogadtatott a 105. és 106. §§. s ezzel az ipartörvényjavaslat részletes tárgyalása befejeztetett.

Ezután a telepítvényekről szóló javaslat 6. és 10-ik §§-ainak módosításáról referál a központi bizottság előadója. A megállapított főbb elvek:

a megváltandó birtok az egész váltásági összeg erejéig telekkönyvileg jelzálogul leköttetik; a törvény által megáll. pitandó váltáságösszeg $\frac{1}{3}$ -dát a megváltásra jogosult telepítvényes egy év alatt tartozik a földtulajdonosnak lefizetni;

a váltáságösszeg törlesztésének könnyítése végett a

kormány bízalik meg valamely földhitelintézettel szerződésre lépni;

a telepítvényes tulajdonába jutott ingatlan az ő nevére irandó a telekkönyvben, tehermentesen, a hitelezők csak a váltáság-összeg erejéig tarthatnak igényt s a birtokostól a telepítvényi kötvényeket teljes értékben tartoznak elfogadni stb.

E pontok felett hosszas vita fejlődött ki, a melyben résztvettek Tisza Kálmán, Ghyczy és mások, több ízben adott felvilágosítást Kerkapoly és Lónyay; végül is Kerkapoly módosítványa fogadtatott el, mely szerint, ha a telepítvény magán birtokon áll a telepítvényes a váltáságösszeg $\frac{1}{3}$ -dát 4 év alatt tartozik a földtulajdonosnak készpénzül lefizetni; ha a telepítvény egyházi vagy kincstári és alapítványi birtokon áll a váltáság $\frac{1}{3}$ -da és annak kamatja egyenlő évrádékokban fog a telepítvényesektől az adóval együtt behajtatni; a magántulajdonosok telepítvényeseitől is az állam hajtja be a váltáságösszeget és szolgáltatja át a földtulajdonosnak.

A tárgyalás befejezése másnapra haladott.

A „Kol. Közl.” eredeti távsürgönye.

Prágn. Az ifju- és az ó-cseh párt közt nagy véleménykülönbség az új alaptörvényeket illetőleg.

Konstantinápoly. Miniszterváltozás, a kormánypolitika iránya: nyugotra támaszkodás.

Legujabb táviratok.

Bécs, nov. 25. Kállay a belgrádi consul, hir szerint ide hivatott, hogy a helyzetről jelentést tegyen s utasításokat fogadjon.

Brüsszel, nov. 24. Bizonyosnak látszik, hogy a kormány el fog bocsátatni: A törvényszékek a Langrand-ügy sürgős lebonyolítására utasítottak. A pöriratok számos compromittáló részletet tartalmaznak Magyarországot illetőleg is.

Bécs, nov. 26. A „W. Ztg.” mai száma hozza az Auersperg Adolf ghez intézett császári kéziratot, mely őt miniszterelnökkül nevezi ki és a kabinet megalakítását illetőleg tett javaslatait jóváhagyja, egyszersmind megbizván őt, hogy a különböző miniszteriumok ideiglenes vezetőit felmentésokról tudósítsa, s Groholszky és Scholl lekösztött miniszterek helyébe másokat hozzon javaslatba.

Brüsszel, nov. 25. Tegnap éjjel nagy néptömegek járták be a várost, kihágásukban csak arra szorítottak, hogy több katolikus vallású képviselő alakait bevették. A polgármesternek egy proklamatiója inti a lakosságot a csoportosulástól; szükség esetében fegyveres beavatkozással fenyeget.

Bécs, nov. 25. Az „Oest. Corr.” jelenti: Ma d. u. 3 órakor tették le az esküt az új miniszterek. Legelől is — gróf Andrássy és a főkamrás, gróf Crenneville jelenlétükben — hg Auersperg Adolf mint miniszterelnök téve le az esküt ő felsége kezébe; erre következett Lasser, Banhans, Stremayer, Glaser, Unger és Clumetzky miniszterek eskütelétele. Scholl honvédelmi miniszter, felmentése után — Spanyolországba fog utazni.

Brüsszel, nov. 25. Egy sorgyalogezred, egy lándzsás lovasezred, és egy fél ágyu-üteg ékezett ide Antwerpenből.

Szt-Agota, nov. 22. 1871.

T. Szerkesztőség! A 22. honvédszászlóalj ma vonult ki városunkból, az összes lakosság szerencsekívánataitól kísérve, fogarasi új állomására.

E derék zászlóaljat a honvédelmi miniszterium, a város kérelmére rendelte ide, ezelőtt két évvel.

Az eset, hogy százok annyi előszeretettel tanulsanak a hazai institutio iránt, egyedül áll a maga nemében.

Mindez azonban nem akadályozta a honvédelmi miniszteriumot, hogy elrendelési parancsát a legnagyobb szigorral végrehajtsa.

Nem ereszkedünk az indokok fürkészésébe, melyek az áthelyezést szükségessé tették: legyenek azonban azok egy kis zászlóaljnál bármily nyomatékosak, mégis hátrátniok kellene a kendőzetlen magyar érzelem elől, mely a százsz nemzetben nyilvánulva annál értékebb, mivel első tette meg a lépést a faji kibékülésre. . .

A tegnap este bucsuvacsorát rendezett a város a távozók tisztelőtére.

A társalgás a honvédtisztek és a polgárság között bár nyájas és barátságos alakban folyt le, mindamellét a dolog természeténél fogva lehetett némi nyomot hangulatot is rajtok észrevenni.

A pohárköszöntések nemsokára tágas utat nyitának az érzelmeknek.

Először a helybeli száz pap, Frohnius adott kifejezést a város hazafias érzületének.

Felemlítette a szép egyetértést, mely honvéd és polgárság között két évig létezett anélkül, hogy ez idő alatt, valami összeszólkkozás vagy surlódás történt volna. Köszönetet mond a tiszt karnak különösen, kik

a környék fiait szigorral, de egyszersmind szeretettel képezték ki a hadviselésre.

Utánna **Mangesius** alezredes emelt poharat a községre; megköszöni a sok szíveséget, melylyel a zászlóalj elhalmozottat. A Fogarasha való áthelyezkedést stratégiai szempontok tették elődázhatlanná, mondja e pohárköszöntő.

Papp László százados ropogós magyar nyelven a város birájt emeli ki, a ki mindig kész volt — bármily ügy várt az elintézésre — leggyorsabban segédkezést nyújtani.

Szóltak még többen is, mindnyájan sajnálkozásal a távozás felett; végre a bíró pár szóval szerencsét kívánva a zászlóaljnak új állomásán is, a köszöntők sorát bezárta; mire a vendégek is, ugy 12 órakor, szétoszlottak.

Tekintve ezen, a város részéről gyakorolt gyöngedséget, a honvédek itten elmaradhattak volna még, mely körülmény idővel gazdag gyümölcsöket hozott volna.

Hadászati szempontok mindenestre irányadóknak tekintendők; de félős, az által, hogy a fogarasi várkastélynak stratégiai fontosság tulajdonittatik, a nemzeti egyetértés rovására sokkal fontosabb pont hagyatott feledetlenül.

A helyzet illetén megmérlegelése azon reményre jogosít, miszerint nem sokára bekövetkezendő lesz az idő, midőn megint honvédek láthatunk falaink között — adja Isten mentől előbb. Márkovics.

Ertesítés és felhívás a Gyulai F. emléke ügyében.

A Gyulai Ferencz egykori jeles drámaí színművészünk emléke ügyében a korábbi nyilvános közlések kapcsán a következőkről kívántuk a t. érdeklődő közönséget értesíteni:

1. Az eredeti adakozás az időközbe Horváth Pula kisasszonytól bévét 1 frrtal együtt tett 569 ftt. 86 krt.

2. Ez összeg 1869. január 8-án a kolozsvári tankarékpenztárba helyeztetvén el, azóta 1871. jul. 1-ig kamatozott a tőke és tőkésített kamat után 70 ft. 80 krt.

3. A f. év végével beveendő kamat teszen 15 ftt. 99 krt. eszerint teend a f. év végével e vállalat pénzeje 636 ftt. 65 krt.

Minthogy pedig ez összeg az eredetileg tervezett emlék kiállítására nem elégséges, ennél fogva az emlékbizottmány azon reményben, hogy célzata a t. adakozók nézetével találkozni fog, szándékozik a kamatoztatást addig folytatni, míg az összeg a bevett költségvetéshez képest szükséges mennyiségre kinövi magát.

De ez intézkedés nem zárja ki a szíves adakozások továbbfolytatását, sőt mitűn a közrésztvének egy újabb tettleges nyilvánulása lehetővé tenné, hogy ez emléke ne évek mulva, hanem lehetőleg mielőbb létesíttessék, az alólírt bizottmány e vállalat azon nemes célját és irányát tekintve, hogy ez emlék felállításá által a t. adakozó közönség általában a hazai színművészetet tiszteli meg, Kolozsvár városának a színügyet egy lelkesen pártoló közönség pedig saját szülöttje iránt legbehatóbban teljesítené a méltánylás és kegyelet kötelmeit, mindazokhoz, kiket ez ügy közelebből érdekel, azon, kérés-sel fordul, hogy újabb adományakkal, illetőleg gyűjtésekkel e vállalat mielőbbi létesülhetését előmozdítani szíveskedjenek.

Ugyan e kérés intéztetik a vidéki t. cz. színigazgató urakhoz is, a mennyiben e vállalathoz járulni még alkalmuk nem volt. *

A Gyulai Ferencz emlékbizottság. Kolozsvárt, nov. 21. 1871.

Gr. Eszterházy János, bizottm. elnök.

Bányai Vitális, biz. tag.

Hajós János, bizottmányi jegyző.

A „seregbböli barát” és „zárdai.” **)

A seregbböli barát a „Keletben” megtámadta volt a mikházi capitulumot, badarságok- és ráfogásokkal; de dicsőségét nem sokáig élvezte, mert egy rendtag szembe szállott vele, lépésről-lépésre positioit elfoglalta s őt fegyverképtelenné tette. Zárdait híres barátja szerencsétlensége csatára keltette, s hogy lemossa a vereség gyalázatát, ki is lépett a sikra mintegy hatalmas Góliáth, még pedig azon hitben, hogy azzal a rendtaggal kénye-kedve szerint porig elbánik, a nélkül, hogy apró Davidként viszsza tudná parittyázni. Erre ama bizakodás is följogosította, miszerint valamikor a „Magyar Polgárban” se több, se kevesebb, csupán egy pár zárda főnök miatt, az egész lezsarnokolta, agyon-rágalmazta, s mitűn az illetőknek műveltsége, jelleme és elismert beesülete tiltotta, ily-szerű vitába elegyedni ezt oda magyarázta Zárdai, hó, ha annyian nem bátorokdtek vele megküzdni — egy, magára hagyatott rendtag annál inkább nem. (Meglátjuk!)

* A „Székely Hírlap” és „Nemere” t. szerkesztőségei felkértek e közlemény szíves átvételére. H. J.

**) E tárgyban ezt végefeletül adjuk ki lapunkban. Szerk.

